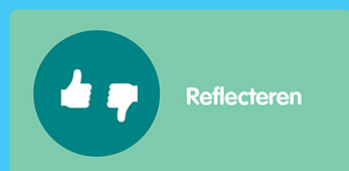

Lespakket Hbo-studievaardigheden

Onderdeel van de Lobbox HAVO -> HBO

Docentenhandleiding

Hbo-studievaardigheden

Het lespakket hbo-studievaardigheden is opgenomen in de Lobbox HAVO -> HBO

Kijk op bekijkjetoekomstnu.nl

Inhoudsopgave

Hbo-studievaardigheden

Struikelblok voor studiesucces	3
Opdrachtkaarten	3
Doel	3
Voor wie?	4
Opbouw	4
Werkwijze	5

Opdrachtkaarten

Plannen en zelfstandig werken	6
Informatie zoeken en verwerken	7
Teksten lezen en leren	8
Samenwerken	9
Analyseren	10
ICT gebruiken	11
Onderzoeken	12
Verslagen maken	13
Presenteren	14
Reflecteren	15

Bronnenlijst	16
---------------------	-----------

Hbo-studievaardigheden

Struikelblok voor studiesucces

Havoleerlingen die naar het hbo gaan, krijgen te maken met een andere manier van studeren. Ze moeten zelfstandig kunnen werken en plannen, digitaal geletterd zijn, informatie opzoeken en kritisch kunnen beoordelen, veel verslagen schrijven en projecten kunnen presenteren. Als ze deze en andere studievaardigheden in voldoende mate beheersen, verloopt de aansluiting op het hbo vaak beter.

Docenten op het hbo verwachten ook dat hun studenten studievaardig zijn en dat ze niet hoeven uit te leggen hoe je het beste voor een toets kunt leren of een gedegen werkstuk moet maken.

Maar in de praktijk en uit diverse onderzoeken blijkt dat veel havoleerlingen deze vaardigheden onvoldoende beheersen. Vaak is het een belangrijke reden om halverwege of aan het eind van het eerste studiejaar al af te haken.

Spirit4you wil dit voorkomen en richt zich op verbetering van een succesvolle overstap van de havo naar het hbo. Ze ondersteunt havo-scholen en -leerlingen hierbij met onder meer dit digitale lespakket over hbo-studievaardigheden.

Opdrachtkaarten

Het hbo signaleert al enige tijd dat eerstejaars studenten over onvoldoende studievaardigheden beschikken en besteedt hier steeds meer aandacht aan. Ook havo-scholen merken dat hun leerlingen problemen tegenkomen bij de overstap naar het hbo en onderzoeken hoe ze hen hierop beter kunnen voorbereiden.

Op basis van het document Generieke studievaardighedenset voor doorstroom havo-hbo, input van hbo-docenten en havo-decanen in Den Haag en uitgebreide deskresearch is een serie opdrachtkaarten over deze studievaardigheden ontwikkeld. Zie voor geraadpleegde websites en documenten de bronnenlijst.

Doel

Het doel van dit lespakket is niet om de studievaardigheden van leerlingen zodanig bij te spijkeren dat ze een succesvolle overstap naar het hbo kunnen maken. Daarvoor zijn meerdere inspanningen nodig. Wat beogen we dan wel?

- Het belangrijkste is dat havoleerlingen aan de hand van de 10 opdrachtkaarten kunnen ontdekken welke studievaardigheden nodig zijn om met niet al teveel problemen een hbo-studie te kunnen volgen.

- Tegelijkertijd kunnen havoleerlingen vaststellen welke studievaardigheden al wèl aanwezig zijn en wat ze nog moeten bijleren om mee te kunnen komen op het hbo.
- Voor havo-docenten geven deze opdrachtkaarten inzicht in de vereiste studievaardigheden op het hbo. Aan de hand van de ingevulde opdrachtkaarten kunnen ze besluiten meer aandacht aan bepaalde vaardigheden in de les te besteden. In de bronnenlijst staan websites met informatie en lesmateriaal dat daarvoor gebruikt zou kunnen worden.

Voor wie?

Deze opdrachtkaarten zijn gericht op havoleerlingen van klas 4 en 5. Vanzelfsprekend geldt dat hoe eerder deze opdrachtkaarten worden ingezet, hoe meer tijd er is om deze vaardigheden te oefenen en op een goed niveau te brengen.

Opbouw

Elke opdrachtkaart bestaat uit deze 5 onderdelen. Door bovenaan de opdrachtkaart op de cijfers te klikken, kom je direct bij het betreffende onderdeel.

1 Studievaardigheid

De betreffende studievaardigheid wordt globaal uitgelegd aan de hand van drie trefwoorden:

- Wat? (houdt de betreffende studievaardigheid in)
- Hoe? (maak je er gebruik van)
- Op het hbo (kom je zo met deze vaardigheid in aanraking)

2 Wat kun je al?

Elke studievaardigheid bestaat uit een aantal deelvaardigheden. Leerlingen zetten een vinkje bij de deelvaardigheden die ze al bezitten. Hieraan voorafgaand doen ze een korte oefening om hun kennis over en inzicht in deze studievaardigheid te activeren.

3 Opdracht

Met deze opdracht maken leerlingen nader kennis met de betreffende studievaardigheid.

4 Opdracht

Met deze opdracht maken leerlingen nader kennis met de betreffende studievaardigheid.

5 Uitsmijter!

In max. 30 seconden geeft een eerstejaars hbo'er een paar tips over de betreffende studievaardigheid.

Werkwijze

Het digitale lespakket Hbo-studievaardigheden is opgenomen in de Lobbox HAVO -> HBO op bekijkjetoekomstnu.nl.

- De opdrachtkaarten kunnen ingevuld en gedownload worden. Daarna kunnen leerlingen ze naar de docent mailen.
- De opdrachten kunnen zowel individueel als twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal gemaakt worden. Bij elke opdracht wordt hierover een suggestie gegeven.
- Elke opdrachtkaart neemt minimaal 1 lesuur in beslag.
- De opdrachten kunnen op school worden gemaakt, maar ook (deels) als huiswerk worden meegegeven.

Plannen en zelfstandig werken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met plannen en zelfstandig werken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over Plannen en zelfstandig werken.
- 3 Neem de STARR-methode door aan de hand van een voorbeeld als de leerlingen hiermee nog niet eerder gewerkt hebben.
- 4 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 5 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over plannen en zelfstandig werken? Kijk dan voor inspiratie op:

[Training studiegedrag en studievaardigheden voor het hbo](#)

[Blog over effectief studeren voor scholieren en studenten](#)

Informatie zoeken en verwerken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met informatie zoeken en verwerken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Houd een kleine enquête in de klas over deze 3 vragen:
 - Ik gebruik meestal meer dan één woord in een zoekopdracht.
 - Ik gebruik vaak leestekens in een zoekopdracht zoals *_* of -
 - Als ik informatie op internet heb gevonden, check ik altijd de afzender.(Zie artikel over informatievaardigheden bij leerlingen op [Histoforum](#))
- 3 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 4 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over plannen en zelfstandig werken? Kijk dan voor inspiratie op:

[Bibliotheek De Haagse Hogeschool met veel informatie en databanken](#)

[Google Scholar](#) (zoekmachine die de volledige tekst van wetenschappelijke artikelen doorzoekbaar maakt)

[Workshop bronnenonderzoek havo](#)

Teksten lezen en leren

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met teksten lezen en leren op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over teksten lezen en leren. Bespreek ook of ze taalvaardig genoeg zijn en waarom lezen leuk of saai is.
- 3 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 4 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over teksten lezen en leren? Kijk dan voor inspiratie op:

Dekennisvanu.nl > [Hoe kun je sneller leren lezen?](#)

Samenwerken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met samenwerken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over samenwerken. Bespreek wat de voorwaarden voor een goede samenwerking zijn.
- 3 Neem de STARR-methode door aan de hand van een voorbeeld als de leerlingen hiermee nog niet eerder gewerkt hebben.
- 4 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 5 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Feedback tips

Feedback geven is onmisbaar als je met anderen samenwerkt. Soms moet je kunnen zeggen dat het werk van de ander goed of niet goed is. Je helpt elkaar door commentaar te geven. Wie feedback geeft, kan ook feedback terug verwachten. Dat is niet altijd makkelijk, maar je leert er wel van.

Een belangrijke feedback-regel is: laat **OMA** thuis. Probeer je **Oordelen, Mening en Adviezen** voor je te houden en luister of kijk naar iemand met een open houding.

- Noem altijd eerst een positief punt.
- Daarna geef je een verbeterpunt.
- Vertel wat je bij iemand gezien of gehoord hebt: Ik zag dat je...Ik hoorde dat je...
- Spreek voor jezelf en gebruik altijd de ik-vorm: ik vind, ik merk, ik voel.
- Vraag of de ander begrijpt wat je bedoelt.

Analyseren

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met analyseren op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over analyseren. Wat heb je nodig om te kunnen analyseren? (verbanden leggen, informatiebronnen gebruiken, hoofd- en bijzaken onderscheiden, helikopterview hebben)
- 3 Neem de STARR-methode door aan de hand van een voorbeeld als de leerlingen hiermee nog niet eerder gewerkt hebben.
- 4 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 5 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over teksten analyseren?

Kijk dan voor onderwerpen en artikelen op:

[Nemo Kennislink](#)

[HBO kennisbank](#)

ICT gebruiken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met ICT gebruiken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

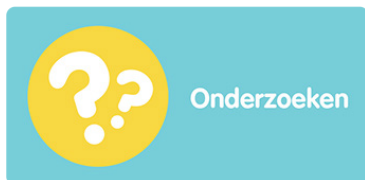
- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over hun digitale vaardigheden. Wanneer ben je digitaal geletterd?
- 3 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 4 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over teksten analyseren? Kijk dan voor inspiratie op:

Mediawijsheid.nl > [Digitale geletterdheid](#)

Kennisnet > Monitor Jeugd en Media 2017 > [Minder vaardig dan gedacht](#)

Onderzoeken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met onderzoeken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over onderzoeken en maak een mindmap op het bord.
- 3 Neem de STARR-methode door aan de hand van een voorbeeld als de leerlingen hiermee nog niet eerder gewerkt hebben.
- 4 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 5 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over onderzoeken? Kijk dan voor inspiratie op:

SLO-website > [Onderzoekvaardigheden](#)

Wikiwijs > [Stap voor stap een profielwerkstuk maken](#)

Verlagen maken

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Zorg voor een format van een goed verslag.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met verslagen maken op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

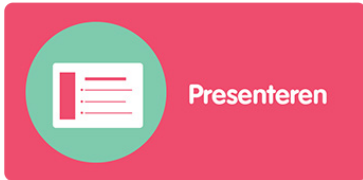
- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Laat op het digibord of de beamer voorbeelden zien van verslagen die goed zijn. Waarom is het een goed verslag? Wat is de structuur in dit verslag? Bespreek deze vragen en laat tot slot het format van een goed verslag zien.
- 3 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 4 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over verslagen maken? Kijk dan voor inspiratie op:

Wikiwijs > [Hoe maak je een goede bronvermelding?](#)

Auteursrechten.nl > [De APA-richtlijnen uitgelegd](#)

Presenteren

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met presenteren op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Laat korte stukjes van [Ted Talks](#) zien. Wat vinden de leerlingen van de manier waarop mensen op het podium staan en hun verhaal vertellen? Schrijf kenmerken van een goede presentatie op het bord.
- 3 Neem de STARR-methode door aan de hand van een voorbeeld als de leerlingen hiermee nog niet eerder gewerkt hebben.
- 4 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 5 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over verslagen maken? Kijk dan voor inspiratie op:

Hogeschool Rotterdam > [Hoe presenteer ik mijn onderzoek?](#)

Presenteren met PowerPoint of Prezi??

Reflecteren

Reflecteren

Vorbereiding

- Zijn er voldoende computers in het leslokaal? Gebruik eventueel een digibord of beamer om de opdrachtkaart klassikaal te kunnen bespreken.
- Neem de opdrachtkaart door en bekijk ook de filmpjes en documenten die hieraan gekoppeld zijn.
- Bepaal hoe de opdrachten het beste gemaakt kunnen worden: individueel, twee-aan-twee, in kleine groepen of klassikaal.

Doelen

- Kennismaken met reflecteren op het hbo.
- Uitzoeken op welk niveau deze vaardigheid bij de leerlingen aanwezig is.
- Bepalen wat de leerlingen nodig hebben om een goede overstap naar het hbo te kunnen maken.

Werkwijze

- 1 Bespreek de opdrachtkaart klassikaal.
- 2 Brainstorm met de leerlingen over reflecteren. Wat is reflecteren? Wanneer kun je het gebruiken? Waarom is reflecteren belangrijk op het hbo?
- 3 Spreek af wanneer de opdrachten klaar moeten zijn.
- 4 Ga tijdens de nabespreking in op opdrachten die lastig of moeilijk waren.

Aanvullende opdrachten

Bent u op zoek naar aanvullende opdrachten over reflecteren? Kijk dan voor inspiratie op:

Reflectiesite.nl > [Reflectiemodel van Korthagen](#)

Fontys > [Reflectieverslagen schrijven in emoji-taal](#)

Bronnenlijst

Bibliotheek De Haagse Hogeschool > [Bibliotheek met info en databanken](#)

Investereninleren.nl > [Effectief studeren voor scholieren en studenten](#)

Auteursrechten.nl > [De APA-richtinglijnen uitgelegd](#)

Google Scholar (zoekmachine die de volledige tekst van wetenschappelijke artikelen doorzoekbaar maakt) > [Google Scholar](#)

Dekensivannu.nl > [Hoe kun je sneller leren lezen?](#)

Wikiwijs.nl > [Hoe maak je een goede bronvermelding?](#)

HBO kennisbank > [Publicaties van 27 hogescholen](#)

Aansluiting-voho010.nl > [Hbo-vaardigheden en aansluiting vo-ho in de Rotterdamse regio](#)

Mediawijsheid.nl > [Mediawijsheid.nl over informatievaardigheden](#)

Project Leerling 2020 > [21e eeuwse vaardigheden met praktijkvoorbeelden van scholen](#)

SLO website > [Onderzoek in zes stappen](#)

Universiteit Leiden > [Studietips van de Universiteit Leiden](#)

Wikiwijs.nl > [Training studiegedrag en studievoordigheden voor het hbo](#)

Wikiwijs.nl > [Stap voor stap een profielwerkstuk maken](#)

Bibliotheek Venlo > [Workshop bronnenonderzoek havo](#)

Educatie21.nl > [21e eeuwse vaardigheden in combinatie met vakspecifieke kennis en vaardigheden](#)

Histoforum.net > [Zijn leerlingen informatievaardig?](#)